

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Kai Välimäe

ALGAJATE LASTEAIASÕPETAJATE HINNANGUD OMA TEADMISTELE, OSKUSTELE
JA HOIAKUTELE NING ÕPETAJAKOOLITUSES SAADUD ETTEVALMISTUSELE
KOOSTÖÖKS LAPSEVANEMATEGA

Bakalaureusetöö

Juhendaja: kaasprofessor Merle Taimalu

Tartu 2022

KOKKUVÕTE

Algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööksp lapsevanematega.

Lasteaias tuleb õpetajal igapäevaselt teha koostööd lapsevanematega, et üheskoos toetada lapse igakülgset arengut. Sellest tulenevalt oli bakalaureusetöö eesmärgiks välja selgitada algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmistele, oskustele ja hoiakutele koostööksp lapsevanematega ning õpetajakoolituse jooksul saadud ettevalmistusele selleks koostööksp. Andmete kogumiseks kasutati ankeeti. Tulemustest selgus, et algajad lasteaiaõpetajad hindasid kõrgemalt enese hoiakuid ja teadmisi koostööst lapsevanematega ning madalamalt oskusi selles valdkonnas. Õpetajad sooviksid täiendavat ettevalmistust just vastavate teadmiste praktikasse rakendamise osas.

Võtmesõnad: koostöö lapsevanematega; algajad lasteaiaõpetajad; õpetajakoolitus; teadmised, oskused ja hoiakud.

ABSTRACT

Assessments of novice kindergarten teachers of their knowledge, skills and attitudes, and the preparation for cooperating with parents received in teacher training. In kindergarten, the teacher needs to cooperate with parents on a daily basis in order to support the child's overall development. This leads us to the main purpose of this thesis: finding out the kindergarten teachers' assessments of their knowledge, skills and attitudes cooperating with the parents and the preparation for such collaboration that they have received during their teacher training. A questionnaire was used to collect the data. The results showed that novice kindergarten teachers evaluated themselves more highly in terms of attitudes and knowledge in cooperation with parents, and their skills in this same field more lower. Teachers would like to have more additional training in terms of putting these specific knowledge into practice.

Keywords: cooperation with parents; novice kindergarten teachers; teacher training; knowledge, skills and attitudes.

SISUKORD

Kokkuvõte.....	2
Abstract	2
Sisukord	3
Sissejuhatus.....	5
Teoreetiline ülevaade	6
Lapsevanematega tehtava koostöö mõiste ja olemus.....	6
Koostöövormid koostööks lapsevanematega	7
Lasteaiaõpetajate teadmised ja oskused koostööks lapsevanematega.....	8
Lasteaiaõpetaja hoiakud koostöös lapsevanematega.....	9
Õpetajakoolituses saadav ettevalmistus koostööks lapsevanematega.....	11
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	11
Metoodika	12
Valim.....	12
Andmekogumine	13
Andmeanalüüs	14
Tulemused.....	15
Algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmistele, oskustele ja hoiakutele koostööks lapsevanematega.....	16
Algajate lasteaiaõpetajate hinnangud õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lapsevanematega.....	17
Täiendava ettevalmistuse vajadus koostööks lapsevanematega	19
Arutelu	20
Tänuõnad.....	22
Autorsuse kinnitus	22
Kasutatud kirjandus	23
Lisad.....	26
Lisa 1. Tallinna Ülikooli (s.a) alushariduse pedagoogi õppekavas lapsevanematega koostöö tegemist toetavad õppeained	26

Algajate lasteaiaõpetajate koostöö lapsevanematega ja hinnang õpetajakoolitusele 4

Lisa 2. Tartu Ülikooli (s.a) koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas õppekavas lapsevanematega koostöö tegemist toetavad õppeained	27
Lisa 3. Tartu Ülikooli (s.a) koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekavas lapsevanematega koostöö tegemist toetavad õppeained.....	28
Lisa 4. Ankeet	29
Lisa 5. Lasteaiaõpetajate hinnangud enda teadmiste, osakaalud väidete kaupa	36
Lisa 6. Lasteaiaõpetajate hinnangud enda oskustele, osakaalud väidete kaupa.....	37
Lisa 7. Lasteaiaõpetajate hinnangud enda hoiakutele, osakaalud väidete kaupa	38

SISSEJUHATUS

Lasteaia kontekstis on üheks olulisemaks võtmeteguriks koostöö lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate vahel, mis on üheks alustalaks laste edukaks arenguks. Eesti Vabariigi Haridusseaduses (1992/2020) on kirjas, et alushariduse eest vastutavad vanemad ning see omandatakse peamiselt kodus. Sama seadus toob välja, et lasteasutusel on vaid kodust kasvatust toetav ja täiendav ülesanne. Seega paneb seadus rõhu kodu ja lasteasutuse vahelisele koostööle, milles üks täiendab teist.

Koolieelse lasteasutuse seadus (1999/2018) läheb spetsiifilisemaks ning sätestab, et lasteasutusel lasub kohustus toetada perekonda lapse arengus ja kasvatamisel ning kohustab lapsevanemat looma lapse arenguks ja hariduse omandamiseks soodsad tingimused. Mõlemad seadused seavad esikohale lapse ning selle, et lapsevanem ja lasteasutus peavad tegema üheskoos tööd selle nimel, et tagada lapse areng. Ka õpetaja kutsestandardis (Kutsestandard. Õpetaja tase 6, 2020) on kirjas, et õpetaja ülesanne on luua lapsevanemaga usalduslik suhe ning teha koostööd, et toetada lapse igakülgset arengut.

Visković ja Jevtić (2017) uurisid lasteaiaõpetajate kompetentsust ja mismoodi see mõjutab õpetajate koostööd lapsevanematega ning leidsid, et lapse hariduse kvaliteedi tagamiseks on oluline selles protsessis osalejate koostöö. Nad toovad välja ka selle, et suhtlus vanemate ja lasteaiaõpetajate vahel loob baasi lapse tulevastele õpitulemustele. Almann (2006) rõhutab, et oluline on lasteaia ja kodu suutlikkus omavahel koostööd tehes seada lapse huvid esiplaanile, et jõuda üheskoos kavandatud eesmärkideni.

Kuigi õpetajad hindavad kõrgelt vanematega tehtavat koostööd, siis sageli jääb selles vajaka õpetajate piisavat koostööalast pädevust. Koostööd mõjutavad tegurid on seotud õpetaja hariduse ja erialase ettevalmistamisega. Ka õpetaja ootuste, väärtushinnangute ja hoiakute erinemine lapsevanema omast mängib suurt rolli lapsevanemaga tehtavas koostöös (Visković & Jevtić, 2015).

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on välja selgitada algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskuste ja hoiakutele koostööks lapsevanematega ning õpetajakoolituse jooksul saadud ettevalmistusele selleks koostööks.

TEOREETILINE ÜLEVAADE

Lapsevanematega tehtava koostöö mõiste ja olemus

Eesti Keele Instituut (s.a.) defineerib koostööd kui inimeste koos töötamist ühise eesmärgi nimel. Lisaks ühise eesmärgi nimel tegutsemisele on koostöös olulised ka ühised ootused, rahulolu, vastutuse jagamine ning üheskoos eesmärkide saavutamiseks sobivate tingimuste loomine (Õun, 2004). Lasteaia puhul saab rääkida koostööst erinevate huvigruppide vahel nagu lapsed, pere, lasteaia personal, omavalitsus ja elanikkond, samas tähtsaimaks lapse arengu jaoks on koostöö lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate vahel (Õun, 2004). 21. sajandi suurimaks väljakutseks lasteaiaõpetajate jaoks võib pidada justnimelt koostööd õpetajate ja lapsevanemate vahel, täpsemalt tõhusa koostöömeetodi leidmist, et toetada üheskoos lapse arengut (Reedy & McGrath, 2010).

Kööp (2017) rõhutab lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate koostöö tähtsust ja toob välja, et see suhe võib alguse saada ka juba enne lapse lasteaeda jõudmist, ajal mil vanem otsib sobivat kohta lapsele. Juba siis, omavahel suheldes, jõutakse arusaamale üksteise ootustest ning eesmärkidest. Koostööst saab rääkida aga alles siis, kui lasteaiaõpetaja ja lapsevanem on ühiselt midagi teinud. Eelkõige on see lapsele arengu, kasvu ja õppimise jaoks soodsa keskkonna loomine (Almann, 2006), mida vanemalt saadud informatsiooni alusel saab luua (Õun & Suur, 2009). Usalduslik suhtlus vanemate ja lasteaiaõpetajate vahel loob baasi lapse tulevastele õpitulemustele. Et laps tunneks ennast lasteaia keskkonnas turvaliselt, on lasteaiaõpetajal oluline luua usalduslik suhe lapsevanemaga, kuna lapsed tajuvad seda ning nii on neil kergem hakata usaldama õpetajaid, kellega nad veedavad suurema osa oma päevast. Usaldus tuleb luua läbi kontakti, pidades lapsevanematega dialoogi (Hujala & Kyrönlampi-Kylmanen, 2003, viidatud Veisson, 2005; Vuorinen *et al.*, 2014).

Ehkki koostöö on kahe-suunaline protsess, oodatakse suuremat vastutust selles siiski õpetajalt (Õun & Suur, 2009; Visković & Jevtić, 2017). Seda ilmselt seetõttu, et õpetaja on oma ala professionaal ning lapse lasteasutuses viibimise osakaal päevast on niivõrd suur (Kööp, 2017). Õun ja Suur (2009) leiavad aga, et lapse arengu ja õppimise toetamise seisukohast ja sellele soodsa arengukeskkonna loomisel on vanematel õpetajaga ühine vastutus. Lapse heaolu algab tema vanematest, kui vanemal on hea, on seda ka lapsel. Sellepärast ongi oluline avameelne, pingevaba suhtlus nii kodus kui lasteaias. Almann (2006) lisab, et koostöö vanemate ja õpetajate vahel võrdsete partneritena tagab lapse parema mõistmise, teadlikuma arengu

toetamise ja vajaliku õigeaegse tagasiside toimuvast. Visković & Jevtić (2017) on jõudnud järeldusele, et konstruktiivne ja toetav suhtlus ühise eesmärgi nimel, õpetajate ja lapsevanemate ühine lähenemisviis ning käitumise sobivus on need, mis aitavad kaasa lapse arengule ning hariduse omandamisele, kvaliteetsele lapsevanema rollile ja õpetaja tööalasele rahulolule.

Seega, edukas koostöö õpetajate ja lapsevanemate vahel, mis tugineb üksteise usaldamisele, tagab lapse arengule tugeva ja kindla baasi. Koostöö lasteaia ja kodu vahel aitab luua kooskõlalise keskkonna, milles laps veedab suure osa oma ajast– see soodustab arengut ja positiivsust edasisel haridusteel.

Koostöövormid koostööks lapsevanematega

Koostöövorme on mitmesuguseid ja neid saab kasutada lähtuvalt lapsevanemast või hetke vajadusest. Häidkind ja Palts (s.a.) jagavad koostöövormid kaheks, kollektiivsed koostöövormid ja individuaalsed koostöövormid.

Kollektiivsed koostöövormid kaasavad mitmeid vanemaid korraga koostöösse. Nendeks võivad olla lasteaia kodulehekülg, kust vanemad leiavad infot ürituste kohta, rühma päeva- ja tegevuskava, lasteaia kasvatus- ja õpetuspõhimõtted. Rühma koosolekud, kus tutvustatakse rühma reegleid, personali ja nendega kontakti saamise võimalusi, lapse arengu hindamise põhimõtteid, lisavõimalusi arengu toetamiseks, infot koolivalmidusest. Kollektiivsesse koostöövormi mahub see, mis puudutab kõiki lapsi, seal ei tooda välja eraldi konkreetset last ning teda hõlmavat infot. Sellised koosolekud on neutraalsed ja erapooletud (Häidkind & Palts, s.a.).

Individuaalsed koostöövormid on suunatud kindla lapse vanematele, seda pidasid kõige olulisemaks 2003. aastal Soomes läbi viidud uuringus osalenud lasteaiaõpetajad (Veisson, 2005). Vanemate ja õpetajate vaheline suhtlus leiab enamasti aset ajal, mil laps lasteaeda viiakse või neile sinna järele minnakse (Almann, 2006; Kööp 2017; Reedy & McGrath, 2010). Sellise igapäevase vestluse käigus antakse lapsevanemale lapse arengust ülevaade ning informeeritakse lasteaias toimuvast (Veisson 2005; Õun & Suur, 2009). Almann (2006) on veendunud, et igapäevane aus suhtlus aitab ennetada erimeelsusi, kuna puuduv või moonutatud info võib viia erimeelsusteni, mida hiljem on raskem lahendada. Vähemalt kord aastas (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008) on lasteaiaõpetajal kohustus läbi viia arenguestlus lapsevanemaga, kus

lapsevanemad saavad infot lapse kohta ning arutada üheskoos lapse arengu ja selle üle, mis ootused neil üksteisele on (Almann, 2006).

Lasteaiaõpetajate teadmised ja oskused koostööks lapsevanematega

Õpetajatöös on vaja paljusid erinevaid teadmisi ja oskusi. Eestis juhitudakse õpetajate ettevalmistuses ja nende kompetentside hindamisel kutsestandardist. Lasteaiaõpetaja kompetentsid on esitatud Kutsestandardis Õpetaja, tase 6 (2020). Õpetaja Kutsestandard (2020) on dokument, milles on kirjas teadmised, oskused, hoiakud ja isikuomadused, mis õpetajal peaksid olema, et olla oma töös edukas. See dokument kirjeldab koostööd erinevatel tasanditel. Õpetaja peab oskama teha koostööd nii lastega, kolleegidega, lapsevanematega kui ka erinevate asutuste ja organisatsioonidega, kellega ta tööalaselt kokku puutub. Eraldi on välja toodud olulised isikuomadused õpetajatöök, kust teiste seas leiab koostöövõime koos võimega analüüsida tehtava koostöö tõhusust (Kutsestandard. Õpetaja tase 6, 2020). Koostöö tegemise oskus on oluline oskus õpetaja ameti juures mitte ainult Eestis, vaid ka teised riigid panevad rõhku koostööle ning headele suhetele, mille koostöö tagab. Näiteks Austria haridusministeeriumi poliitikadokumendis on kirjas: „Head suhted kõigi kooli partneritega, et positiivselt mõjutada avalikku arvamust“ (Donnelly, 2011, lk 47).

Koostöö aluseks on head suhted, mis tulenevad õpetaja suhtlemisoskusest. Et oleks olemas võime luua positiivne suhtluskeskkond ja oskus erinevaid situatsioone analüüsida, peavad olema õpetajad kompetentsed ja ennast selles vallas pidevalt täiendama (Veisson, 2005). Simonds jt (2008) leidsid, et õpetajakoolitustes ei pöörata praktiliste suhtlemisoskuste õpetamisele piisavalt tähelepanu. TALIS 2018 raportis (Taimalu *et al.*, 2019) kajastatakse kolmanda kooliastme õpetajate hinnanguid õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele erinevates valdkondades. Küsimustikus oli uuritud kümne eri valdkonna kohta, kuid nende valdkondade hulgas ei olnud koostööd lapsevanematega. Krips (2013) on märkinud, et isegi kui õpetajatele pakutakse suhtlemisalast koolitust, siis on see liialt lapsekeskne, kuigi õpetaja professionaalsus eeldab ka suhtlust teiste osapooltega, kellega kokku puututakse ning koostööd tehakse.

Esmases õpetajakoolituses pööratakse tulevase õpetaja suhtlemisoskustele olulist tähelepanu. Ühekordne õpetajakoolituses saadud erialane ettevalmistus annab õpetajale teoreetilised teadmised ning võib tekitada teatud muudatused inimese käitumises ja suhtlemisoskustes, kuid tõeliseks arenguks selles vallas on vaja järjepidevat koolitust, et jätkuks

positiivne suhtumine koostöösse. Oluline on võimalusel oma saadud teadmisi koheselt praktikas rakendada (Visković & Jevtić, 2017). Õpetades teadmisi suhtlemisprotsessidest ning -tehnikatest on oluline anda ka teadmised, missugustes olukordades on neid õige kasutada. Vajalik on arusaamine mida, miks ja kuidas kasutada. See arusaamine tuleb, kui teadvustatakse läbi praktiseerimise, mida muuta oma käitumises, et läheks paremini kui eelmisel korral (Krips, 2013). Veisson (2005) leiab, et enamik õpetajatest on oma koostööskustega rahul. Oluline on koostööskusi kujundada õpetajate esmaõppes, kuid vajadus on kindlasti ka täiendusõppe järele (Krips, 2013; Veisson, 2005).

Koostöö tegemine eeldab teadmisi ja oskusi ning teadmisi suhtlemisest. On oluline, et sellele pannakse rõhku juba õpetajakoolituses. Oluline on just järjepidev õpetaja suhtlemisostuste areng, et teadmistest saaks praktiseerimise käigus ka harjumuslik käitumismuster.

Lasteaiaõpetaja hoiakud koostöös lapsevanematega

Lisaks teadmistele ja oskustele, määravad inimese valikud ja käitumise tema hoiakud. Hoiakud on inimese meelestatus ning mõtteviis, mis avaldab mõju sellele, kuidas inimene reageerib ja suhtub teistesse inimestesse, ideedesse ja olukordadesse (Key competences for..., 2009). Õpetaja pädevust on võrreldud jäämäega, kus nähtav on üksnes õpetaja tegevus, samas kui allpool veepinda on peidus õpetaja omadused ja hoiakud, mis tulevad teadmistest ja vastutusest (Donnelly, 2011).

Õpetajate ja lapsevanemate koostöö ja partnerlussuhted on mõjutatud hoiakutest, eriti aga siis, kui neil on erinev kultuuriline, religioosne või rahvuslik taust ja maailmavaade. Sellest tulenevad eelarvamused võivad mõjutada õpetajate suhtumist lastesse ja nende peredesse. Õpetaja professionaalsus avaldubki võimes oma eelarvamusi ja sellest tulenevaid hoiakuid alla suruda, et seada kõrgemale lapse huvid (Visković & Jevtić, 2015).

Almann (2006) leiab, et tänapäeval on tähtsal kohal koostöövalmiduse saavutamiseks õpetajate hoiakute muutmine, kuid see on ka kõige raskem osa koostöö juures. Kui pideva süsteemse koolituse abil on võimalik õpitud oskusi kontrollitult praktiseerida, kuna on saadud teadmised ja oskused, siis õpetajate suhtumist ja hoiakuid lapsevanematesse ja nendega koostöösse on keeruline muuta (Visković & Jevtić, 2017). Kui õpetajatel puudub tahe oma eelarvamusi muuta, piirab see koostöö edasist arengut ning realiseerumist, mis omakorda

suurendab juba olemasolevaid eelarvamusi, kuna saadud kogemus on negatiivse alatooniga (Vuorinen *et al.*, 2014).

Võrdselt olulised on kõik pädevused, nii teadmised, oskused kui ka hoiakud ning üht arendades aitame kaasa ka teiste arengule (Key competences for..., 2009). Juba õpetaja esmakoolitus peaks avaldama mõju hoiakutele ja põhiväärtustele, selleks tuleb anda võimalus suhelda mitmekesiste vajadustega inimestega, et saada väärtuslik õpikogemus kogunud juhendaja käe all (Donnelly, 2011). Hoiakute muutmiseks on vaja eneseteadvustamist ning -kontrolli, et tunda ära oma nõrkused ja tugevused, et oleks oskus panna ennast koostööpartneri „kingadesse“ (Vuorinen *et al.*, 2014). Ei piisa vaid teadmisest, kuidas on õige käituda, hoiakud peegelduvad üldises käitumises ja õpetaja peab olema suhtlemises ja suhtumises positiivseks mudeliks (Krips, 2013). Mikk ja Luik (2013) nimetavad seda emotsionaalseks tarkuseks, mis annab oskuse tunda teise emotsioone ning arvestada nendega. Kui puudub oskus arvestada teise poolega, kajastub ka negatiivne hoiak. Seega on oluline näidata oma hoiakuga, et hoolitakse lapse tulevikust ning suhtutakse temasse kui subjekti, see hoiak aitab luua positiivsed suhted ka vanematega.

Sageli erineb õpetajate nägemus oma käitumisest sellest, kuidas see kõrvaltvaatajatele tundub (Visković & Jevtić, 2017). Seega võib väita, et valmisolek tegutsemiseks on seotud hoiakute ja pühendumusega, oskus aga on seotud kogemuste mõistmisega ja oskusega teadmisi praktikas kasutada (Vuorinen *et al.*, 2014). Professionaalse arengu osa peaks olema oskus teha vahet teadlikul ja tegelikul käitumisel läbi enesehindamise ja -analüüsi (Visković & Jevtić 2017).

Visković ja Jevtić (2017) soovivad võtta koostööd lapsevanematega osana õpetaja arengust. Õpetajatele tuleb pakkuda järjepidevat enesetäiendust (Donnelly, 2011; Krips, 2013; Visković & Jevtić, 2017; Vuorinen *et al.*, 2014), et oleks võimalus õppida läbi eneserefleksiooni ja tõsta teadlikkust nii iseenda kui teiste hoiakutest ja kogemustest. Kui selline eneseanalüüs puudub, siis võivad isiklikud väärtused ja suhtumine põhjustada õpetaja töös takistusi rahuldava vastastikuse suhte saavutamisele lapsevanematega (Visković & Jevtić, 2017).

Oluline on mõista hoiakute mõju käitumisele. Hoiakuid on raske muuta, eriti neil, kes hoiakute mõju endale ei teadvusta. Eneseanalüüs peaks olema märksõna, mis käib kaasas koostööga. Olles teadlik iseendast, oma tugevustest ja nõrkustest, annab see oskuse mõista ja aktsepteerida ka neid, kellest ollakse erinevad ja kellega koostöö tegemine on vajalik.

Õpetajakoolituses saadav ettevalmistus koostööks lapsevanematega

Eestis on võimalus lasteaiaõpetajaks õppida Tallinna Ülikoolis alushariduse pedagoogi õppekaval ja Tartu Ülikoolis, kus on võimalus valida koolieelse lasteasutuse õpetaja (Tartus) ja koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas (Narva kolledž) õppekava vahel. Igal eelnevalt nimetatud õpetajakoolituse õppekaval on erinev sisu ja sellel võib olla mõju õpetaja pädevusele, kuna tulevast õpetajat mõjutavad nii õppekava sisu kui ka õppekavasisesed valikud (Blömeke *et al.*, 2008). Kõikides neis õppekavades leiti õppeaineid, mille õpiväljund töö autori arvates toetab lapsevanematega koostöö tegemist (vt Lisa 1, Lisa 2 ja Lisa 3). Õppekavad ise on leitavad Tallinna ja Tartu Ülikoolide (s.a) õppeinfosüsteemidest (ÕIS2).

Igas õppekavas oli kolm õppeainet, mis keskendusid koostööle lapsevanematega. Enamikus neist õppeainetest keskendusid saadavad õpiväljundid õpetaja oskusele oma suhtlemisoskust analüüsida ja parandada ning oskusele lapsevanemaid kasvatusalastes küsimustes nõustada. Koostöö tegemist väärtustavaid õpiväljundeid oli ka praktika ainetes, seal väärtustatakse koostööd üldiselt - erinevate sihtgruppidega (kolleegid, lapsed, lapsevanemad, juhtkond jm).

Õpetajakoolitus annab koostööks lapsevanematega küll mõningased teadmised, kuid praktilist kogemust selleks saadakse praktiliselt olles vähevõitu. Seetõttu ongi see valdkond, mis tekitab algajates lasteaiaõpetajates enim ebakindlust. Kooliõpetajate kohta on uuritud, kui ettevalmistatuna nad end pärast õpetajakoolitust tunnevad erinevates teemavaldkondades, nt kolmanda kooliastme õpetajatega on tehtud rahvusvaheline TALIS 2018 uuring (Taimalu *et al.*, 2019), kuid nende teemade seas ei olnud küsitud ettevalmistuse kohta koostööks lapsevanematega. Lasteaiaõpetajate ettevalmistuse osas autoril varasemaid uuringuid leida ei õnnestunud. Samas on oluline teada, millistes valdkondades ja kui hästi ettevalmistatuna õpetajad end tööle asudes tunnevad, et arendada ülikoolis vastavat õppekava ja pakkuda täienduskoolituse kursusi töötavale õpetajale.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Töö eesmärgiks oli välja selgitada algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskuste ja hoiakutele koostööks lapsevanematega ning õpetajakoolituse jooksul saadud ettevalmistusele selleks koostööks.

Eesmärgi täitmiseks sõnastati järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskuste ja hoiakutele koostöök lapsevanematega?
2. Millised on algajate lasteaiaõpetajate hinnangud õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostöök lapsevanematega?
3. Mis osas algajad lasteaiaõpetajad vajavad endi hinnangul täiendavat ettevalmistust koostöök lapsevanematega?

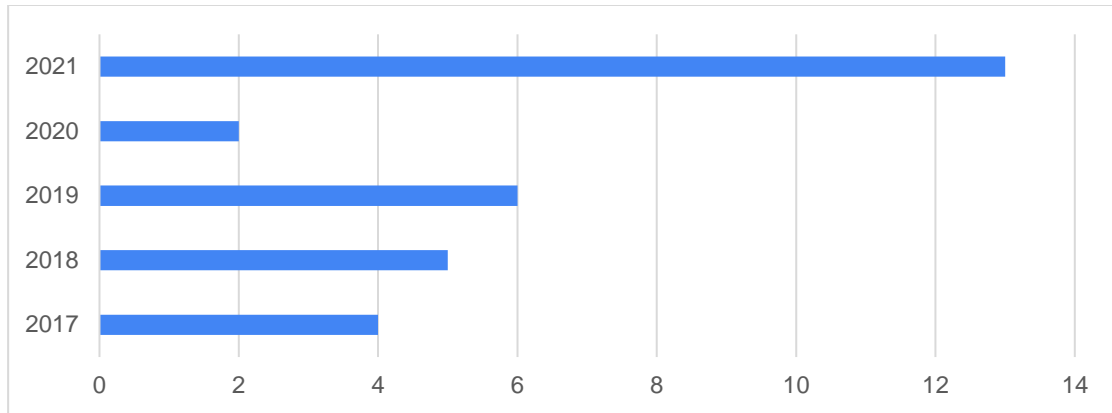
METOODIKA

Käesolevas uurimistöös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit, et välja selgitada algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskuste ja hoiakutele koostöök lapsevanematega ning õpetajakoolituse jooksul saadud ettevalmistusele selleks koostöök.

Valim

TALIS 2018 uuringu järgi loetakse algajaks õpetajaks alla 5 aastase tööstaažiga õpetajad (Taimalu *et al.*, 2019), seega moodustasid uuringu üldkogumi viimase viie aasta (2017-2021) jooksul Tartu ja Tallinna Ülikoolis õpetajakoolituse läbinud ja lõpetanud lasteaiaõpetajad. Vastajate leidmiseks kasutati lumepallivalimi põhimõtet, mis põhineb inimeste omavaheliste sidemete ärakasutamisel ja nende kaudu uute uuritavateni jõudmisel. Valimi suuruseks kujunes 30 algajat lasteaiaõpetajat. Vastanud lasteaiaõpetajad olid kõik naissoost (100%), nende keskmine vanus oli 31,2 aastat (SD= 6,2). Vastanutest vanim oli 43 ja noorim 22-aastane. Keskmine tööstaaž oli 3,1 aastat (SD= 2,5). Kolme õpetaja tööstaaž oli alla 1 aasta ning pikim tööstaaž oli 10 aastat. Kuigi ühe õpetaja tööstaaž oli üle viie aasta, siis sobis ta antud uuringu valimisse, kuna oli õpetajakoolituse lõpetanud viimase viie aasta jooksul.

Vastanud õpetajatest 13 (43%) olid läbinud õpingud päevaõppes ja 17 (57%) sessioonõppes. 17% (5) vastanutest olid Tallinna Ülikooli ja 83% (25) Tartu Ülikooli õpetajakoolituse vilistlased. Enim vastanuid lõpetas õpingud aastal 2021 (vt joonis 1).

Joonis 1. Vastanute jaotumine õpetajakoolituse lõpetamise aasta järgi.

Andmekogumine

Andmete kogumiseks kasutati veebipõhist ankeeti, mis töötati välja Visković ja Jevtić (2017) uuringus kasutatud skaalade põhjal - *Self-evaluation Questionnaire of Professional Competences for Cooperation with Parents/UP-PK*. Originaalankeedi tõlkis töö autor eesti keelde, misjärel tegi klassiõpetaja õppekava üliõpilane Sigrīd Mitt, kes kasutas sama ankeeti oma magistritöö jaoks, tagasitõlke. Üheskoos muudeti küsimuste sõnastust nii, et säiliks originaalküsimuse mõte, aga samas oleks see vastajale arusaadav ja loogiline. Ankeedis paluti vastajatel anda hinnangud vanematega koostööks vajalikele kompetentsidele, mida uuriti kolme skaala abil - teadmised (17 väidet), oskused (24 väidet) ja hoiakud (17 väidet). Hinnangute kogumiseks kasutati vastamisel kuueastmelist skaalat, kus „1- pole üldse nõus” oli madalaim ja „6- täiesti nõus” oli kõrgeim hinnang.

Teise uurimisküsimuse jaoks koostasid töö autor ja Sigrīd Mitt koostöös väited, mis tuginevad õpetaja kutsestandardile (Kutsestandard. Õpetaja tase 6, 2020; Kutsestandard. Õpetaja tase 7, 2020). Nende väidetega paluti vastajatel anda hinnang õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lapsevanematega. Hinnangute kogumiseks kasutati kuueastmelist skaalat, kus „1- pole üldse nõus” oli madalaim ja „6- täiesti nõus” oli kõrgeim hinnang. Kolmandale uurimisküsimusele vastuse saamiseks koostati poolavatud küsimused, et teada saada, mis osas tunnevad õpetajad vajadust saada täiendavat ettevalmistust seoses koostööga lapsevanematega.

Valimi koostamiseks võttis töö autor ühendust temale kättesaadavate 2017-2021 aastal lõpetanud lasteaia õpetajatega ning palus ankeet edastada teistele samal aastal lõpetanud

õpetajatele. Lisaks eelnevale avaldati küsimustik ka Eesti Lasteaednike Liidu *facebook* i lehel ning saadeti liidu liikmetele edasi saatmiseks, et see uuring jõuaks suurema hulgani vajalikust sihtrühmast.

Uurimistöö usaldusvääruse suurendamiseks viidi enne põhiuuringu andmete kogumist läbi pilootuuring, kus osalesid neli staažikat lasteaiaõpetajat ja eripedagoog. Neile kõigile saadeti küsimustik palvega anda tagasiside küsimuste arusaadavuse ja mõistetavuse osas. Lähtuvalt pilootgrupi ettepanekutest muutis autor mõningate küsimuste sõnastust (nt õpetajakoolituses saadud ettevalmistuse hoiakute blokis muudeti kõikides küsimustes sõna *peale* sõnaga *pärast*), et kõik küsimused oleksid loogilised, arusaadavad ja üheselt mõistetavad. Pilootankeedi vastuseid valimisse ei lisatud kuna, vastajad ei sobinud valimisse ning ankeeti muudeti.

Põhiuuring viidi läbi novembris ja detsembris 2021. *Google Forms* küsitluskeskkonnas koostatud ankeedi (Lisa 4) link koos kaaskirjaga saadeti õppejõududelt saadud vilistlaste kontaktidele, kellel paluti need edastada teistele samal ajal lõpetanud kursusekaaslastele. Üldkogusse kuulusid ka Tallinna Ülikooli lõpetanud algajad õpetajad, nendeni jõudmiseks saadeti ankeedi link Eesti Lasteaednike Liidule, kes avaldas selle enda *facebook* i lehel ning saatis enda grupiliikmetele. Kuna novembris ei täitunud uurimistöö minimaalne plaanitud valim (30 vastajat) siis pikendati küsitlusele vastamise aega detsembrini. Detsembri lõpuks oli ankeedile vastanud 31, üks vastaja ei sobinud valimisse, kuna ei olnud oma haridusteed veel lõpetanud. Tema vastused kustutati teiste analüüsitava andmete seast.

Küsimustiku kaaskiri sisaldas töö eesmärgi, autori tutvustust ning uurimistöös osalemise kasutegurit vastajale. Ankeedi täitmine võttis aega umbes 20 minutit.

Andmeanalüüs

Saadud uurimistulemused korrastati ja analüüsiti *Microsoft Excel* ja *IBM SPSS Statistics* tabelarvutusprogrammides. Esimese uurimisküsimuse analüüsis toetus autor Sigrid Mitti magistritöös (Mitt, 2022) teostatud faktoranalüüsile. Mitt tegi faktoranalüüsi klassiõpetajate andmetega, kuid kuna andmeid koguti käesolevas töös lasteaiaõpetajate teadmiste, oskuste ja hoiakute kohta samade väidetega, siis leiti koos juhendajaga, et nimetatud faktoranalüüs sobib ka lasteaiaõpetajate andmeanalüüsil aluseks võtta. Õpetajate teadmiste, oskuste ja hoiakute väited koostöö kohta lapsevanematega jagunesid vastavalt igas teemaplokis kolme faktorisse (vt tabel 1). Väidete jaotumist faktoritesse saab näha Lisa 4 ankeedis selle teadmiste, oskuste, hoiakute

osa all. Igasse faktorisse kuuluvate väidete põhjal arvutati iga faktori jaoks koondkeskmine (konkreetsesse faktorisse kuuluvate väidete aritmeetiline keskmine). Reliaabluse arvutamiseks kasutati Cronbachi alfa. Klaster (2014) toob välja Cronbachi alfa väärtuste vahemikud, mille alusel hinnata reliaablust: $\alpha > 0.9$ on väga hea, $0.8 < \alpha < 0.9$ on hea, $0.7 < \alpha < 0.8$ on rahuldav, $0.6 < \alpha < 0.7$ on küsitav, $0.5 < \alpha < 0.6$ on kehv ja $\alpha < 0.5$ on sobimatu.

Tabel 1. Algajate lasteaiaõpetajate teadmiste, oskuste ja hoiakute faktorid Mitt (2022) põhjal, väidete arv igas faktoris ja lasteaiaõpetajate andmete alusel leitud reliaablused.

	Väidete arv	Reliaablus (Cronbach' α)
Teadmised		
Teadmised perekondadest	5	0,912
Teadmised vanemate toetamisest	4	0,873
Teadmised koostööst vanematega	8	0,844
Oskused		
Vanemate julgustamine ja nõustamine	8	0,932
Koostöö hindamine ja arendamine	9	0,848
Suhtlemine vanematega	3	0,786
Hoiakud		
Vanemate väärtustamine koostöös	3	0,950
Vanemate austamine ja positiivne suhtumine	5	0,753
Vanemate kaasamine ja toetamine	4	0,440

Teise uurimisküsimuse puhul kasutati analüüsiks kirjeldavat statistikat (keskmised, protsendid, sagedused). Kolmandale uurimisküsimusele otsiti vastust, kasutades avatud küsimusi. Nende analüüsimisel kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi, kus õpetajate antud vastustele leiti koodid ja need koondati kategooriateks.

TULEMUSED

Tulemused esitatakse kolmes alapeatükis vaadeldes kõiki uurimisküsimusi eraldi. Esimeses tuuakse välja lasteaiaõpetajate hinnangud enda teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Teises tutvustatakse vastajate hinnanguid õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostöök lapsevanematega ning kolmandas keskendutakse õpetajate poolt väljatoodud enesetäiendamise võimalustele ja vajadusele.

Algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskustele ja hoiakutele koostöök lapsevanematega

Järgmisena esitatakse tulemused teemaplokkide (teadmised, oskused, hoiakud) kaupa, kus tuuakse välja kirjeldav statistika. Tabel 2 näitab õpetajate hinnanguid enda teadmiste kohta faktorite kaupa, kasutades kirjeldavat statistikat. Õpetajate hinnangud oma teadmiste, oskustele ja hoiakutele olid kõik üle skaala keskmise (3,5). Kõrgeima keskmise hinnangu said teadmised vanemate toetamisest. Järgnesid teadmised perekondadest ning kõige madalama hinnangu said teadmised koostööst vanematega.

Tabel 2. Lasteaiaõpetajate teadmiste kohta antud hinnangute keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid

Faktorid	M	SD	Min	Max
Teadmised vanemate toetamisest	5,3	0,59	3,9	6
Teadmised perekondadest	4,8	0,95	2,8	6
Teadmised koostööst vanematega	4,5	0,95	2,5	6

M – keskmine, SD – standardhälve, Min – miinimum, Max – maksimum

Tabel 3 näitab õpetajate hinnanguid enda oskuste kohta faktorite kaupa. Kõrgeima keskmise hinnangu said oskused vanematega suhtlemiseks. Järgmisena pingereas olid hinnangud koostöö hindamiseks ja arendamiseks vajalikele oskustele. Kõige madalama hinnangu sai faktor, mis sisaldas väiteid oskuste kohta vanemate julgustamisest ja nõustamisest.

Tabel 3. Lasteaiaõpetajate oskuste kohta antud hinnangute keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid

Faktorid	M	SD	Min	Max
Suhtlemine vanematega	5,5	0,60	4	6
Koostöö hindamine ja arendamine	5,1	0,74	3,4	6
Vanemate julgustamine ja nõustamine	4	1,23	1,4	6

M – keskmine, SD – standardhälve, Min – miinimum, Max – maksimum

Tabel 4 näitab õpetajate hinnanguid enda hoiakute kohta faktorite kaupa. Kõrgeima keskmise hinnangu sai faktor, kus olid hoiakud vanemate väärtustamisest koostöös. Pingereas järgmisena olid hoiakud vanemate austamise ja positiivse suhtumise kohta neisse. Kõige madalama hinnangu andsid õpetajad enda hoiakutele seoses vanemate kaasamise ja toetamisega.

Tabel 4. Lasteaiaõpetajate hoiakute kohta antud hinnangute keskmised, standardhälbed, miinimumid ja maksimumid

Faktorid	M	SD	Min	Max
Vanemate väärtustamine koostöös	5,9	0,38	4	6
Vanemate austamine ja positiivne suhtumine	5,4	0,57	4	6
Vanemate kaasamine ja toetamine	5,1	0,73	3,3	6

M – keskmine, SD – standardhälve, Min – miinimum, Max – maksimum

Tulemustes on näha (vt lisaks ka Lisa 5, Lisa 6, Lisa 7, kus on esitatud tulemused ka üksikväidete kaupa), et algajate lasteaiaõpetajate hinnangud on kõige positiivsemad oma hoiakute kohta koostöö osas lapsevanematega. Ka teadmisi koostöö tegemisest lapsevanematega hindavad lasteaiaõpetajad pigem positiivselt. Enim madalamaid hinnanguid (vastamisskaalal 1-2) on näha oskuste plokis, kus 24 väitest sai negatiivse hinnangu 17 väidet. Kõige vähem madalaid hinnanguid oli hoiakute plokis, kus 17 väitest sai negatiivse hinnangu vaid 5 väidet. Keskmise tulemuse sai teadmiste plokk, kus negatiivse hinnangu sai 7 väidet 17-st.

Algajate lasteaiaõpetajate hinnangud õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lapsevanematega

Teise uurimisküsimusega sooviti välja selgitada, kuidas hindavad algajad lasteaiaõpetajad õpetajakoolituses saadud ettevalmistust koostööks lapsevanematega. Nagu esimesel uurimisküsimusel oli kolm alateemat (teadmised, oskused, hoiakud), oli nii ka teisele uurimisküsimusele vastust otsides. Lihtsustamaks tulemuste esitamist, kodeeriti ankeedis kasutatud 6-palline vastamisskaala ümber nii, et vastus 5 ja 6 näitab positiivset hinnangut, 3 ja 4 on vahepealsed neutraalsed hinnangud ning 1 ja 2 on negatiivsed hinnangud.

Teadmiste alateemas (vt tabel 5) hinnati kõrgelt teadmisi, mis puudutasid koostöö tegemise tähtsust vanematega (80%). Madalaima hinnangu (20% vastanutest polnud nõus) said teadmised, mis puudutasid vanemate kaasamist õppeprotsessi ja aruteludesse. Õpetajakoolituses saadud oskustest hinnati kõrgeimalt (70% oli selle väitega nõus) oskust enda seisukohtade eest seista ja neid seisukohti põhjendada. Nõustamisvõtete rakendamise oskus sai aga madalaima hinnangu, kus 27% vastajatest jäid neutraalseks ja 17% polnud sellega nõus. 93% vastajatest said õpetajakoolitusest hoiaku, et koostöö lapsevanematega on oluline, kuid ainult 20% vastajatest lahkus õpetajakoolitusest hoiakuga, et koostöö tegemine on lihtne.

Tabel 5. Lasteaiaõpetajate hinnangud õpetajakoolituses saadud teadmiste, oskuste ja hoiakutele koostööks lapsevanematega. Väited positiivsete hinnangute tulba alusel pingereas.

	Positiivne %	Neutraalne %	Negatiivne %
Teadmised			
1. Sain õpetajakoolitusest teadmised koostöö tähtsusest vanematega	80	13	7
2. Sain õpetajakoolitusest teadmised erinevatest koostöö vormidest vanematega	73	20	7
3. Sain õpetajakoolitusest teadmised, kuidas vanematega koostööd alata	67	23	10
4. Sain õpetajakoolitusest teadmised vanematega koostöös ette tulevate probleemsituatsioonide lahendamiseks	67	23	10
5. Sain õpetajakoolitusest teadmised, kuidas vanematega koostööd aktiivsena hoida	63	27	10
6. Sain õpetajakoolitusest teadmised, kuidas vanemaid õppeprotsessi ja aruteludesse kaasata	63	17	20
7. Sain õpetajakoolitusest teadmised vanemate nõustamise põhimõtetest	60	27	13
Oskused			
1. Sain õpetajakoolitusest oskused enda seisukohtade eest seista ja neid põhjendada	70	13	17
2. Sain õpetajakoolitusest oskused kuidas alata koostööd vanematega	60	33	7
3. Sain õpetajakoolitusest oskused usaldusliku suhte loomiseks vanematega	60	27	13
4. Sain õpetajakoolitusest oskused kuidas teha koostööd vanematega	57	40	3
5. Sain õpetajakoolitusest oskused nõustamisvõtete rakendamiseks vanematele	57	27	17
6. Sain õpetajakoolitusest oskused kuidas vanemaid kaasata lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse	53	40	7
7. Sain õpetajakoolitusest oskused, kuidas vanematega koostööd tehes ette tulevaid probleemsituatsioone lahendada	53	33	13
Hoiakud			
1. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et vanematega koostöö tegemine on oluline	93	3	3
2. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et hindan kõrgelt vanemate panust koostöö tegemisel	77	20	3
3. Olin pärast õpetajakoolituse läbimist vanematega koostöö tegemise osas positiivselt meelestatud	63	20	17
4. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et mulle meeldib vanematega koostööd teha	57	33	10
5. Tundsin pärast õpetajakoolitust, et mul on olemas vanematega koostööks vajalikud teadmised ja oskused	57	20	23
6. Tundsin, et pärast õpetajakoolituse läbimist olin valmis vanematega koostööd tegema	50	23	27
7. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et vanematega koostöö tegemine on lihtne	20	43	37

Lisaks etteantud väidetele oli vastajatel võimalus lisada, milliseid teadmisi, oskusi ja hoiakuid nad veel õpetajakoolituses said. Seda võimalust kasutati vähe ja anti vaid kolm vastust. Välja toodi teadmised erinevatest suhtlemistaktikatest ja -tehnikatest ja hoiak, et kogemusi saades on erinevate olukordadega lihtsam toime tulla ja tõuseb enesekindlus. Üks vastajatest tõi välja, et temale tekitas õpetajakoolituses räägitu hirmu lapsevanematega suhtlemise ja koostöö ees.

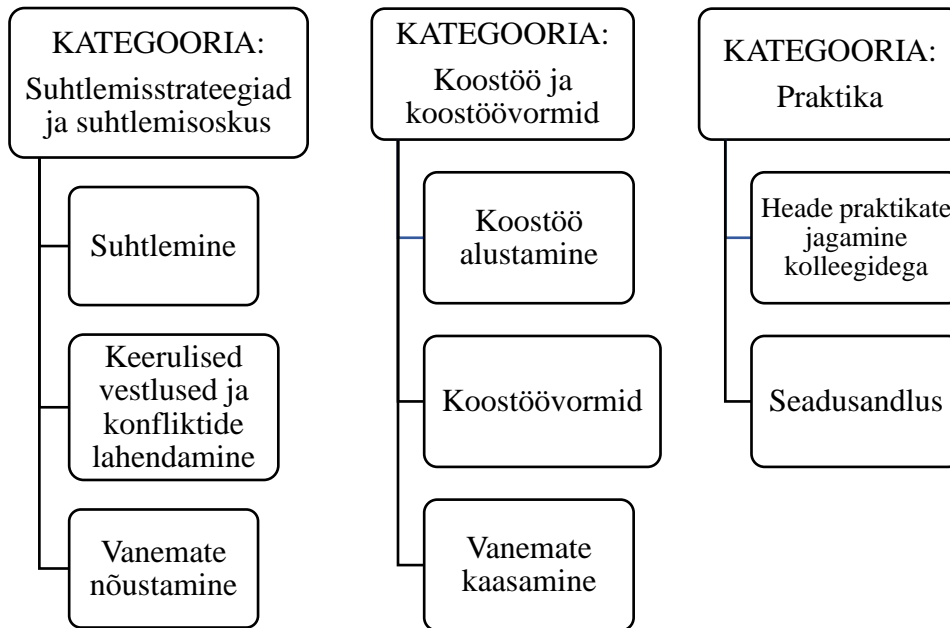
Täiendava ettevalmistuse vajadus koostööks lapsevanematega

Kolmandale uurimisküsimusele, milles algajad lasteaiaõpetajad vajavad endi arvates täiendavat ettevalmistust koostööks lapsevanematega, sooviti vastus välja selgitada ankeedis nelja küsimusega. Esiteks sooviti teada saada, kui paljud vastanutest on käinud lapsevanematega koostöö tegemise alasel täienduskoolitusel. Selgus, et vastanutest 26 (87%) ei ole osalenud ühelgi koostöö alasel täienduskoolitusel ning vaid 4 (13%) on käinud koolitustel, mis toetavad lapsevanematega koostöö tegemist. Välja toodi sellised koolituste teemad nagu arenguvestlused lasteaias, supervisioon lasteaiaõpetajale (milles käsitleti ka koostöö tegemist lapsevanematega), suhtlemise ja tagasisidestamise koolitused ning Hoolingu koolitus: tagasiside andmine lapsele, lapsevanemale ja kolleegile.

Kolmas küsimus, mis valdkondades oleks õpetajakoolituses vaja olnud põhjalikumat ettevalmistust lastevanematega koostöö tegemiseks, sai 11 vastust. Neljanda küsimuse, mis aspektides vajaksid nüüd täienduskoolitust vanematega koostöö tegemiseks, kümme vastust kattuvad suuresti eelmise küsimuse vastustega. Seetõttu otsustas töö autor need vastused ühendada ja kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemusena moodustus kolm kategooriat: 1)

Suhtlemisoskus ja suhtlemisstrateegiad, 2) Koostöö ja koostöövormid, 3) Praktika (vt joonis 2).

Esimesse kategooriasse *Suhtlemisoskus ja suhtlemisstrateegiad* koondusid järgnevad koodid. *Suhtlemine*, mida mainiti 5 korral; *Keerulised vestlused ja konfliktide lahendamine*, mida mainiti 4 korral ja 3 korda mainitud *Vanemate nõustamine*. Teine kategooria *Koostöö ja koostöövormid* koosnes järgmistest koodidest: *Vanemate kaasamine*, mida mainiti 6 korda, *Koostöö alustamine ja hoidmine*, mida mainiti 5 korda ja *Koostöövormid*, mida toodi välja 4 korda. Kolmandasse kategooriasse *Praktika* kuulus *Heade praktikate jagamine kolleegidega*, mida mainiti 3 korda ning *Seadusandlus*, mida toodi välja 1 korral.

Joonis 2. Õpetajate arvamused puuduva ettevalmistuse teemade kohta. Kolme kategooria alla koondunud 8 koodi.

ARUTELU

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskustele ja hoiakutele koostööks lapsevanematega ning õpetajakoolituse jooksul saadud ettevalmistusele selleks koostööks. Esimese uurimisküsimuse abil sooviti teada saada, kuidas hindavad algajad lasteaiaõpetajad endi teadmisi, oskusi ja hoiakuid koostööks lapsevanematega, teise uurimisküsimusega selgitati välja algajate lasteaiaõpetajate hinnang õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lapsevanematega. Kolmanda uurimisküsimusega sooviti teada saada, mis osas vajavad algajad lasteaiaõpetajad endi hinnangul täiendavat ettevalmistust koostööks lapsevanematega. Järgnevalt arutletakse uurimistöö tulemuste üle uurimisküsimuste kaupa.

Esimesele uurimisküsimusele leiti vastuseks, et algajatel lasteaiaõpetajatel on positiivne hoiak lapsevanematega koostöö tegemise osas, mis on suureks väärtuseks koostöö loomisel ning hoidmisel õpetaja ja lapsevanema vahel. Ka Visković ja Jević (2017) rõhutavad, et positiivsed hoiakud ja isiklikud väärtused aitavad saavutada õpetajal lapsevanemaga rahuldava vastastikuse suhte. Selline positiivne meelestatust võib olla tingitud sellest, et õpetajad hindavad oma teadmisi lapsevanematega tehtava koostöö osas samuti kõrgelt. Veidi madalamalt hinnati oma oskusi

koostöö tegemise osas, mille põhjuseks Visković ja Jević (2017) uuringu järgi võib olla vähenenud võimalus saada teadmisi vahetult praktiseerida. Omandatud haridus pakub piisavalt teadmisi koostöö arendamiseks lapsevanematega, kuid mitte vajalikke oskusi, samas kui teadmised üksi ei anna piisavalt enesekindlust ja -usaldust uues rollis, need oskused kasvavad kogemuste ja ajaga (Vuorinen *et al.*, 2014). Saadud uurimistulemuste taga võib olla ka asjaolu, et kui saadud teadmiste kaudu on kujunenud positiivsed hoiakud, siis oskusi selles vallas on saadud vähem praktiseerida tulenevalt COVID-19 pandeemiast, mis on muutnud õpetaja ja lapsevanema vahelise koostöö tõeliseks väljakutseks (Otero-Mayer *et al.*, 2021). Kui varasemalt leidis igapäevane suhtlemine õpetaja ja lapsevanema vahel aset ajal, mil laps lasteaeda viidi või sinna järele minnakse (Almann, 2006; Kööp, 2017; Reedy & McGrath, 2010), siis pandeemia tõttu on viimasel kahel aastal märkimisväärselt vähenenud lapsevanema ja õpetaja silmast-silma suhtlemised. Piirangute tõttu on toimunud laste üleandmine välisukse juures, mis piirab koostöötegemise võimalusi ja aega.

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas hindavad algajad lasteaiaõpetajad õpetajakoolituses saadud ettevalmistust koostööks lapsevanematega. Kõige madalamalt hindasid vastajad õpetajakoolituses saadud ettevalmistust oskuste osas, kus positiivsete hinnangute osakaal oli madalam kõrvutades teadmiste ja hoiakutele antud hinnangutega. Seda võis ka eeldada, kuna sama tulemus on tulnud ilmsiks töö autori vestlustest õpingukaaslastega. Kui õpetajakoolituses praktika ajal saavad tulevased lasteaiaõpetajad kogemuse erinevates valdkondades, siis võimalused koostöö tegemiseks lapsevanematega jäävad praktika ajal väga napiks või üldse olematuks. Ka varasemad uuringud (Vuorinen *et al.*, 2014) näitavad, et lasteaiaõpetajad saavad õpingute jooksul piisavalt teadmisi koostöö osas, kuid mitte vajalikke oskusi. Käesolev uurimus pigem kinnitab seda tendentsi. Märkatavalt eristusid aga õpetajakoolitusest kaasavõetud hoiakud, kus positiivsete hinnangute osakaal oli märkatavalt kõrgem kui teadmiste ja oskuste plokis. Algajad lasteaiaõpetajad lahkusid õpetajakoolitusest hoiakuga, et lapsevanematega koostöö tegemine ei ole lihtne, kuid on oluline.

Kolmandale uurimisküsimusele vastust otsides selgitati välja, mis osas vajavad algajad lasteaiaõpetajad endi arvates täiendavat ettevalmistust koostööks lapsevanematega. Uurimusest selgus, et suur osa algajatest lasteaiaõpetajatest ei ole saanud täienduskoolitusi, mis toetavad lapsevanematega koostöö tegemist. Samas erinevad uurimused on leidnud, et õpetajatele tuleb pakkuda järjepidevat enesetäiendust, et saadud teadmisi vahetult praktiseerides rakendada

(Donnelly, 2011; Krips, 2013; Visković & Jevtić, 2017; Vuorinen *et al.*, 2014). Võib arvata, et vähene võimalus koostööalaste teadmiste suunamiseks praktikasse on ka üheks põhjuseks, miks algajad lasteaiaõpetajad endi hinnangul vajaksid õpetajakoolitusest põhjalikumat praktilist ettevalmistust. Selline ettevalmistus annaks võimaluse õppida läbi eneserefleksiooni (Visković & Jevtić, 2017). Ka teised valdkonnad, milles soovitakse täiendavat ettevalmistust, on seotud suuresti teadmiste rakendamisega praktikasse, näiteks sobivate suhtlemisstrateegiatega ning koostöövormide leidmine tuleb läbi kogemuste ja praktika. Pidev praktiseerimine aitab tõsta teadlikkust iseendast ning saavutada enesekindlus ja -usaldus, mis võiks tagada positiivse suhtumise koostöösse vanematega.

Töoga seotud piirangute kohta on oluline märkida, et Mitt (2022) faktoranalüüsi põhjal leitud faktoritest *Vanemate kaasamine ja toetamine* on Cronbachi alfa põhjal sobimatu (Klaster, 2014). Madala reliaabluse võimalikuks põhjuseks võib olla liiga väike valim. Igal õppeaastal on ülikooli lõpetajate hulgas rohkem algajaid lasteaiaõpetajaid kui antud uuringu valimis vastajaid. Ideaalis võiks antud uuringu valim olla vähemalt viis korda suurem, mis tõstaks antud uuringu usaldusväärsust. Puuduste kõrval võib töö praktilise väärtusena välja tuua võimalust kasutada saadud tulemusi, et arendada ülikoolis vastavat õppekava ja pakkuda täienduskoolituse kursusi töötavale õpetajale.

TÄNUSÕNAD

Soovin tänada kõiki lasteaiaõpetajaid, kes käesolevas uuringus osalesid ning oma juhendajat, Merle Taimalu, põhjaliku juhendamise ja väärtuslike nõuannete eest töö kirjutamise igas etapis. Samuti olen südamest tänulik oma perele toetuse eest kogu õppeperioodi vältel.

AUTORSUSE KINNITUS

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kai Välimäe

/allkirjastatud digitaalselt/

09.05.2022

KASUTATUD KIRJANDUS

- Almann, S. (2006). Õnnestunud arenguvestluse eeldused koolieelses lasteasutuses. A. Tiko, & S. Almann, *Arenguvestlused lasteaias* (lk 51-122). Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Blömeke, S., Felbrich, A., Müller, C., Kaiser, G., & Lehmann, R. (2008). *Effectiveness of teacher education. State of research, measurement issues and consequences for future studies*. *ZDM Mathematics Education*, 40(5), 719-734
- Eesti Keele Instituut (s.a.). <http://www.eki.ee/dict/psv/index.cgi?Q=koost%C3%B6%C3%B6>
- Eesti Vabariigi haridusseadus (2020). *Riigi Teataja I* 1992, 12, 192.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13335923?leiaKehtiv>
- Häidkind, P., Palts, K. (s.a.). Lapse arengu hindamine ja koostöö lapsevanematega. P. Häidkind, K. Palts, J. Pillmann, K. Ennok, K. Villems, T. Peterson (Koost) *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele* (lk 30-34)
https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf
- Donnelly, V. (Toim). (2011). *Kaasamist toetav õpetajakoolitus Euroopas - Probleemid ja võimalused*. Brüssel: European Agency for Development in Special Needs Education.
- Key competences for lifelong learning (2019). Luksemburg: Publications Office of the European Union.
- Klaster (2014). <http://klaster.ee/harra-cronbachi-leiutis/>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). *Riigi Teataja I* 2008, 23, 152.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Koolieelse lasteasutuse seadus (2018). *Riigi Teataja I* 1999, 27, 387.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006?leiaKehtiv>
- Kriips, H. (2013). Õpetaja suhtlemiskompetentsusest ja selle arendamisest õpetajakoolituses. E. Krull, Ä. Leijen, M. Lepik, J. Mikk, L. Talts, & T. Õun (Toim), *Õpetajate professionaalne areng ja selle toetamine* (103-117). Tartu: Eesti Ülikoolide Kirjastus.
- Kutsestandard. Õpetaja tase 6 (2020).
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10824210>
- Kutsestandard. Õpetaja tase 7 (2020).
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10824233>
- Kööp, K. (2017). Koostöö lapsevanematega. K. Nugin, & T. Õun (Koost), *Õppe ja kasvatus tegevus lasteaias* (344-350). Tartu: Atlex.

- Mikk, J., Luik, P., (2013) Õpetajate ja õpetajakoolituse üliõpilaste suhtlemiskompetentsus ja selle arendamisvõimalused. E. Krull, Ä. Leijen, M. Lepik, J. Mikk, L. Talts, & T. Õun (Toim), *Õpetajate professionaalne areng ja selle toetamine* (75-82). Tartu: Eesti Ülikoolide Kirjastus.
- Mitt, S. (2022). *Algajate klassiõpetajate hinnangud oma teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lastevanematega*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Otero-Mayer, A., Gonzalez-Benito, A., Gutierrez-de-Rozas, B., & Velaz-de-Medrano, C. (2021). Family-School Cooperation: An Online Survey of Parents and Teachers of Young Children in Spain. *Early Childhood Education Journal* 49, 977–985.
- Reedy, C. K., & McGrath, W. H., (2010). Can you hear me now? Staff–parent communication in child care Centres. *Early Child Development and Care* Vol. 180, No. 3, April 2010, 347–357
- Simonds, B.K., Lippert, L. R., Hunt, S. K., Angell, M. E., & Moore, M. K. (2008) Communication and Diversity: Innovations in Teacher Education. *Communication Teacher* Vol. 22, No. 2, April 2008, pp. 5665
- Taimalu, M., Uibu, K., Luik, P., & Leijen, Ä. (2019) *Õpetajad ja koolijuhid elukestvate õppijatena. OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2018 tulemused. 1. osa*. Tallinn
- Tallinna Ülikool (s.a.). <https://ois2.tlu.ee/tluois/kava/KAALB/22.HR>
- Tartu Ülikool (s.a.). <https://ut.ee/et/oppekavad/koolieelse-lasteasutuse-opetaja>
- Tartu Ülikool (s.a.). <https://ut.ee/et/oppekavad/koolieelse-lasteasutuse-opetaja-mitmekeelses-oppekeskkonnas>
- Veisson, M. (2005). Lasteaiaõpetajate koostööst lastevanematega. L. Kivi, & H. Sarapuu (Koost), *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 123-127). Tartu: Atlex.
- Visković, I., & Jevtić, A. V., (2017). Development of professional teacher competences for cooperation with parents. *Early Child Development and Care*, 187:10, 1569-1582.
- Visković, I., & Jevtić, A. V., (2015). Teachers' Opinions on the Possibilities of Collaboration with Parents. *Croatian Journal of Education* Vol.19; No.1/2017, 117-146

- Vuorinen, T., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2014). Preschool teachers' views on competence in the context of home and preschool collaboration. *Early Child Development and Care, 2014 Vol. 184, No. 1*, 149–159.
- Õun, T. (2004). Koostöö kui lasteasutuse kvaliteedi alus. M. Kukerman (Koost), *Koostöö-lapse arengu võti* (lk 5-9). Tallinn: Ilo Print.
- Õun, T., & Suur, S. (2009). Lasteaia tegevuse ja peredega koostöö alused. L. Kivi, & H. Sarapuu (Koost), *Lasteaialaps peres* (138-144). Tartu: Atlex.

LISAD

Lisa 1. Tallinna Ülikooli (s.a) alushariduse pedagoogi õppekavas lapsevanematega koostöö tegemist toetavad õppeained

Õppeaine nimetus	Õpiväljund
Lasteaiaõpetaja suhtlemis- ja koostööpädevus (KAA6132.HR)	Üliõpilane <ul style="list-style-type: none">• valdab praktilisi suhtlemisvõtteid ja -strateegiaid erinevates koostööolukordades laste, lapsevanemate ja kolleegidega.• omab teadmisi lapsevanemate kaasamise tähtsusest ja võimalustest lasteaiaõpetaja töös.• väärtustab koostööd lapsevanemate ja kolleegidega õpilase arengut toetavate tingimuste loomisel ning enda professionaalses arengus.
Lapsevanemate kaasamine õppe- ja kasvatustegevustes ja lapse arengu toetamisel koolieelses lasteasutuses (KAA6133.HR)	Üliõpilane <ul style="list-style-type: none">• kavandab ja viib läbi lastevanemate koosolekuid; valmistab ette arenguvestlusi, juhindudes organisatsioonisiseste ja riiklike normdokumentide nõuetest, viib lapsevanemaga läbi õppija arengu toetamisele suunatud vestlusi.• loob positiivse suhtluskeskkonna ja käitub vastavalt headele suhtlemistavadele, suheldes näitab üles austust ja hoolivust, teab käitumistavasid ja häid kombeid, kujundab oma eeskujuga õppijate väärtusi.• aktsepteerib inimeste erinevusi ning arvestab neid koostöö tegemisel, väärtustab koostööd.• oskab leida tõendus põhiseid artikleid ja veebimaterjale õppija ja lapsevanema toetamiseks.
Perekond lapse arengukeskkonnana (KAI6018.HR)	Üliõpilane: <ul style="list-style-type: none">• tunneb perede toimimise seaduspärasusi lapse arengu mõjutajatena.• käsitleb suhteid lapse ümber arengurekursina.• oskab toetada lapse arengut läbi koostöö lapsevanematega peresüsteemselt.

Lisa 2. Tartu Ülikooli (s.a) koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas õppekavas lapsevanematega koostöö tegemist toetavad õppeained

Õppeaine nimetus	Õpiväljund
Suhtlemine ja tagasiside haridusorganisatsioonis (P2NC.00.999)	<p>Õliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab aktiivselt kuulata, küsitleda, ennast kehtestada ning tuleb toime konflikt- ning läbirääkimisolukordadega. • oskab analüüsida oma suhtlemisoskusi ning tuleb toime enda treenimisega. • tunneb häid suhtlemistavasid. • tajub ja oskab anda erinevat tüüpi tagasisidet, olla motiveeriv vestluspartner. • omab ülevaadet koolis ette tulevatest erinevatest suhtlusolukordadest ning oskab rakendada erinevaid kommunikatiivseid pädevusi vastavalt vajadusele. • oskab arvestada erinevate sihtgruppide kommunikatiivsete vajadustega. • on motiveeritud oma kommunikatsiooni- alast pädevust pidevalt kriitiliselt analüüsima ja elukestvalt harjutama.
Keskkonna mõju lapse arengule (SVNC.00.077)	<p>Õliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab nõustada lastevanemaid füüsilise ja sotsiaalse keskkonna kujunemise küsimustes.
Kasvatus ja arendamine eelkoolieas (P2NC.00.613)	<p>Õliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab nõustada lapsevanemaid kasvatusalastes küsimustes.

Lisa 3. Tartu Ülikooli (s.a) koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekavas lapsevanematega koostöö tegemist toetavad õppeained

Õppeaine nimetus	Õpiväljund
Suhtlemine ja tagasiside haridusorganisatsioonis (SHHI.01.030)	<p>Üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunneb suhtlemisoskusi ja suhtlemistehnikaid: eristab erinevaid suhtlemistasandeid ja teab nende võimalikku mõju suhtlemispartnerile, kirjeldab psühholoogilise kontakti saamise võtteid indiviidiga ja grupiga, kirjeldab aktiivse kuulamise tehnikaid ja nende kasutamise viise, kirjeldab argumenteerimise kui faktipõhise põhjendamise võtteid, kirjeldab kehtestamistehnikaid ja nende kasutamise viise. • kirjeldab kuidas planeerida ja anda efektiivset tagasisidet. • tunneb õppija arengu toetamiseks kasutatava arenguvestluse läbiviimise printsiipe ja nimetab mõningaid stsenaariume arenguvestluse läbiviimiseks.
Õpetaja identiteet ja tegevusvõimekus (SVHI.00.014)	<p>Üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oskab rakendada tõenduspõhiseid meetodeid koostöökis õppijate perede ja kogukonnaga.
Nõustamine ja koostöö lapsevanematega (HTOS.02.454)	<p>Üliõpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõistab lapse/õpilase arendamisel lapsevanematega koostöö tähtsust. • oskab selgitada lapsevanematega koostöövormide ning nõustamise põhiprintsiipide ja -võtete rakendusvõimalusi.

Lisa 4. Ankeet

Algajate lasteaiaõpetajate hinnang oma teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lapsevanematega.

Hea õpetaja!

Aitäh, et oled leidnud aega antud küsimustiku täitmiseks.

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala tudeng. Minu töö eesmärgiks on välja selgitada algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmistele, oskustele ja hoiakutele koostööks lapsevanematega ning õpetajakoolituse jooksul saadud ettevalmistusele selleks koostööks.

Sellele ankeedile vastamine annab Sulle hea võimaluse mõelda oma koostööle lapsevanematega ja analüüsida oma ettevalmistust selleks tööks. Ühtlasi saate anda oma panuse, et arendada ülikoolis vastavat õppekava ja pakkuda täienduskoolituse kursusi töötavale õpetajale.

Küsimustikule vastamiseks kulub umbes 20 minutit. Vastamine on vabatahtlik ja anonüümne.

Kogutud andmeid kasutatakse ainult üldistatud kujul uurimistöö tarbeks.

Minuga saab ühendust võtta aadressil

kai.valimae@gmail.com

Taustainfo

Teie vanus (täisaastates):

Teie sugu:

Naine

Mees

Mitu aastat olete töötanud õpetajana koolieelses lasteasutuses? (täisaastates):

Lasteaiaõpetaja hariduse omandasite:

Tartu Ülikoolis

Tallinna Ülikoolis

muu

Õpetajakoolituse lõpetasite aastal: 2017 2018 2019 2020 2021**Õpingud läbisite:** päevaõppes sessioonõppes**Hinnang oma teadmiste, oskuste ja hoiakutele****Teadmised**

1. Mul on üldine ülevaade vanematega koostöö tegemise eesmärkidest. (T3)	1	2	3	4	5	6
2. Mul on üldine ülevaade vanematega koostöö tegemise kasulikkusest. (T3)	1	2	3	4	5	6
3. Mul on üldine ülevaade vanematega koostöö tegemist takistavatest teguritest. (T3)	1	2	3	4	5	6
4. Ma tean kuidas vanematega koostööd teha. (T3)	1	2	3	4	5	6
5. Mul on teadmised erinevatest perekonna väärtustest. (T1)	1	2	3	4	5	6
6. Mul on teadmised erinevatest perekondlikest uskumustest. (T1)	1	2	3	4	5	6
7. Mul on teadmised erinevatest kasvatusstiilidest peredes (autoriteetne, autoritaarne, minnalaskev). (T1)	1	2	3	4	5	6
8. Mul on teadmised erinevatest perekondlikest keskkondadest (kultuur, usk, väärtused jne). (T1)	1	2	3	4	5	6
9. Mul on teadmised erinevatest peremudelitest. (T1)	1	2	3	4	5	6
10. Ma tean kuidas aidata vanematel toetada lapse arengut väljaspool lasteaeda. (T2)	1	2	3	4	5	6
11. Ma tean kuidas kaasata vanemaid rühmategevustesse. (T2)	1	2	3	4	5	6
12. Ma tean kuidas aidata vanematel arendada oma vanemlikke	1	2	3	4	5	6

oskusi. (T2)						
13. Ma tean kuidas julgustada vanemaid lasteaia juhtimises osalema. (T2)	1	2	3	4	5	6
14. Mõistan lapsevanematega tehtava koostöö eesmärgi. (T3)	1	2	3	4	5	6
15. Saan aru koostöö ja partnerluse mõistetest. (T3)	1	2	3	4	5	6
16. Mõistan lapsevanematega tehtava koostöö kasu lapsele. (T3)	1	2	3	4	5	6
17. Ma võin argumenteerida vanematega omavahelise koostöö tegemise kasulikkuse üle lapsele. (T3)	1	2	3	4	5	6

Oskused

1. Ma mõtlen välja erinevaid koostöövorme vanematega.	1	2	3	4	5	6
2. Ma teavitan regulaarselt (2-3 korda nädalas) vanemaid tema last puudutavast infost. (O2)	1	2	3	4	5	6
3. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevustes. (O1)	1	2	3	4	5	6
4. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevuste kavandamises. (O1)	1	2	3	4	5	6
5. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevuste korraldamises. (O1)	1	2	3	4	5	6
6. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevuste hindamises. (O1)	1	2	3	4	5	6
7. Ma loon vanematega kvaliteetse suhte, mis põhineb vastastikusel usaldusel. (O2)	1	2	3	4	5	6
8. Ma loon vanematega kvaliteetse suhte, mis põhineb vastastikusel austusel. (O2)	1	2	3	4	5	6
9. Ma aitan vanematel edendada nende vanemlike oskusi. (O1)	1	2	3	4	5	6
10. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia juhtimises. (O1)	1	2	3	4	5	6
11. Ma dokumenteerin õppeprotsessi, et vanemad saaksid ülevaate minu tööst. (O2)	1	2	3	4	5	6
12. Ma lahendan oskuslikult vanematega tekkivad probleemid. (O2)	1	2	3	4	5	6
13. Julgustan vanemaid analüüsima igapäevaseid lasteaia	1	2	3	4	5	6

tekkivaid probleeme vastavalt lasteaia keskkonnale.						
14. Ma julgustan vanemaid analüüsima põhjuste, tegude ja tagajärgede vahelisi seoseid ja neist tulenevaid sündmuste jadasid lasteaia keskkonnas. (O1)	1	2	3	4	5	6
15. Ma mõistan peresuhete mõju lapsele.	1	2	3	4	5	6
16. Ma annan vanematega suheldes nõuandeid kuidas parandada oma vanemlikke oskusi. (O1)	1	2	3	4	5	6
17. Ma kasutan vanematega avatud suhtlust. (O3)	1	2	3	4	5	6
18. Ma julgustan kahepoolset suhtlust õpetaja ja vanema vahel. (O3)	1	2	3	4	5	6
19. Ma kasutan erinevaid kommunikatsioonikanaleid (otsene/näost-näkkü vestlus, elektrooniline suhtlus..). (O3)	1	2	3	4	5	6
20. Ma mõistan vanemate suhtlusmeetodeid.	1	2	3	4	5	6
21. Ma otsin uusi võimalusi koostööks vanematega. (O2)	1	2	3	4	5	6
22. Ma loon uusi sotsiaalseid stiimuleid (nt heakskiit, kaasamine, aktsepteerimine), mis aitavad edendada koostööd, sest vanemad tahavad tunda heakskiitu, kaasamist ja aktsepteerimist. (O2)	1	2	3	4	5	6
23. Ma hindan konstruktiivselt olevasolevat koostööd vanematega. (O2)	1	2	3	4	5	6
24. Ma hindan regulaarselt oma isiklikku tegevust vanematega koostöö tegemisel (eneserefleksioon). (O2)	1	2	3	4	5	6

Hoiakud

1. Vanematel on tähtis roll laste kasvatamisel. (H1)	1	2	3	4	5	6
2. Vanematel on tähtis roll oma laste hariduses. (H1)	1	2	3	4	5	6
3. Vanemad ja õpetajad on võrdsed partnerid.	1	2	3	4	5	6
4. Koostöö õpetajate ja vanemate vahel on laste huvides. (H1)	1	2	3	4	5	6
5. Vanemate kaasatus lasteaia tegevustesse aitab tõsta hariduse kvaliteeti. (H3)	1	2	3	4	5	6
6. Õpetaja peab aktsepteerima perede kultuurilisi erinevusi. (H2)	1	2	3	4	5	6
7. Vanemaid peab kohtlema viisil, mis selgelt näitab, et õpetaja	1	2	3	4	5	6

austab nende kultuuri, uskumusi ja elustiili. (H2)						
8. Vanemad peaksid saama osaleda kõikides lasteaia tegevustes. (H3)	1	2	3	4	5	6
9. Vanemad on väärtuslikud infoallikad oma laste kohta.	1	2	3	4	5	6
10. Vanemad on need, kes eelkõige otsustavad laste heaolu üle. (H2)	1	2	3	4	5	6
11. Kõik vanemad tahavad olla head vanemad. (H2)	1	2	3	4	5	6
12. Vanemad on laste esmased õpetajad.	1	2	3	4	5	6
13. Kõik vanemad soovivad ainult parimat oma lastele. (H2)	1	2	3	4	5	6
14. Vanemate toetamine tähendab keskendumist nende tugevustele, mitte nõrkustele. (H3)	1	2	3	4	5	6
15. Vanemad on õpetajale võrdsed partnerid.	1	2	3	4	5	6
16. Ma säilitan positiivse suhtumise vanematesse isegi siis, kui nende hoiak minusse on negatiivne. (H3)	1	2	3	4	5	6
17. Vanematel on tähtis roll oma laste kasvatamisel.	1	2	3	4	5	6

* ankeedis olevate väidete taga sulgudes on toodud välja, millisesse faktorisse väide kuulus Mitt (2022) tehtud faktoranalüüsi alusel: T1 – teadmised perekondadest; T2 – teadmised vanemate toetamisest; T3 – teadmised koostööst vanematega; O1 – oskused – vanemate julgustamine ja nõustamine; O2 – oskused – koostöö hindamine ja arendamine; O3 – oskused – suhtlemine vanematega; H1 – hoiakud - vanemate väärtustamine koostöös; H2 – hoiakud – vanemate austamine ja positiivne suhtumine; H3 – hoiakud – vanemate kaasamine ja toetamine.

Õpetajakoolituses saadud ettevalmistus koostöökaks vanematega

Teadmised

1. Sain õpetajakoolitusest teadmised koostöö tähtsusest vanematega	1	2	3	4	5	6
2. Sain õpetajakoolitusest teadmised erinevatest koostöö vormidest vanematega	1	2	3	4	5	6
3. Sain õpetajakoolitusest teadmised, kuidas vanematega koostööd algatada	1	2	3	4	5	6
4. Sain õpetajakoolitusest teadmised, kuidas vanematega koostööd aktiivsena hoida	1	2	3	4	5	6
5. Sain õpetajakoolitusest teadmised vanemate nõustamise põhimõtetest	1	2	3	4	5	6

6. Sain õpetajakoolitusest teadmised, kuidas vanemaid õppeprotsessi ja aruteludesse kaasata	1	2	3	4	5	6
7. Sain õpetajakoolitusest teadmised vanematega koostöös ettetulevate probleemsituatsioonide lahendamiseks	1	2	3	4	5	6

Milliseid teadmisi veel said, mida eespool ei olnud nimetatud?

Oskused

1. Sain õpetajakoolitusest oskused kuidas alata koostööd vanematega	1	2	3	4	5	6
2. Sain õpetajakoolitusest oskused kuidas teha koostööd vanematega	1	2	3	4	5	6
3. Sain õpetajakoolitusest oskused usaldusliku suhte loomiseks vanematega	1	2	3	4	5	6
4. Sain õpetajakoolitusest oskused nõustamisvõtete rakendamiseks vanematele	1	2	3	4	5	6
5. Sain õpetajakoolitusest oskused kuidas vanemaid kaasata lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.	1	2	3	4	5	6
6. Sain õpetajakoolitusest oskused enda seisukohtade eest seista ja neid põhjendada	1	2	3	4	5	6
7. Sain õpetajakoolitusest oskused, kuidas vanematega koostööd tehes ettetulevaid probleemsituatsioone lahendada	1	2	3	4	5	6

Milliseid oskusi veel said, mida eespool ei olnud nimetatud?

Hoiakud

1. Tundsin, et pärast õpetajakoolituse läbimist olin valmis vanematega koostööd tegema	1	2	3	4	5	6
2. Tundsin pärast õpetajakoolitust, et mul on olemas vanematega koostööks vajalikud teadmised ja oskused	1	2	3	4	5	6

3. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et vanematega koostöö tegemine on oluline	1	2	3	4	5	6
4. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et vanematega koostöö tegemine on lihtne	1	2	3	4	5	6
5. Olin pärast õpetajakoolituse läbimist vanematega koostöö tegemise osas positiivselt meelestatud	1	2	3	4	5	6
6. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et hindan kõrgelt vanemate panust koostöö tegemisel?	1	2	3	4	5	6
7. Tundsin pärast õpetajakoolituse läbimist, et mulle meeldib vanematega koostööd teha	1	2	3	4	5	6

Milliseid hoiakuid veel kujundas õpetajakoolitus koostöö kohta vanematega?

Enesetäienduse võimalused ja vajadused

Kas oled osalenud lapsevanematega koostöö tegemise alastel täienduskoolitustel?

jah

ei

Kui vastasid eelmisele küsimusele "Jah", siis millistel koolitustel oled osalenud?

Mis valdkondades oleksid õpetajakoolituses vajanud põhjalikumat ettevalmistust lastevanematega koostöö tegemiseks?

Mis aspektides vajaksite nüüd täienduskoolitust vanematega koostöö tegemiseks?

Suur tänu osalemise eest!

Lisa 5. Lasteaiaõpetajate hinnangud enda teadmistele, osakaalud väidete kaupa

	Positiivne %	Neutraalne %	Negatiivne %
1. Mul on üldine ülevaade vanematega koostöö tegemise eesmärkidest.	83	17	0
2. Mul on üldine ülevaade vanematega koostöö tegemise kasulikkusest.	90	10	0
3. Mul on üldine ülevaade vanematega koostöö tegemist takistavatest teguritest.	83	17	0
4. Ma tean kuidas vanematega koostööd teha.	63	37	0
5. Mul on teadmised erinevatest perekonna väärtustest.	60	37	3
6. Mul on teadmised erinevatest perekondlikest uskumustest.	47	47	7
7. Mul on teadmised erinevatest kasvatusstiilidest peredes (autoriteetne, autoritaarne, minnalaskev).	73	27	0
8. Mul on teadmised erinevatest perekondlikest keskkondadest (kultuur, usk, väärtused jne).	57	43	0
9. Mul on teadmised erinevatest peremudelitest.	73	27	0
10. Ma tean kuidas aidata vanematel toetada lapse arengut väljaspool lasteaeda.	80	20	0
11. Ma tean kuidas kaasata vanemaid rühmategevustesse.	67	30	3
12. Ma tean kuidas aidata vanematel arendada oma vanemlikke oskusi.	40	57	3
13. Ma tean kuidas julgustada vanemaid lasteaia juhtimises osalema.	30	53	17
14. Mõistan lapsevanematega tehtava koostöö eesmärke.	93	7	0
15. Saan aru koostöö ja partnerluse mõistetest.	83	13	3
16. Mõistan lapsevanematega tehtava koostöö kasu lapsele.	93	7	0
17. Ma võin argumenteerida vanematega omavahelise koostöö tegemise kasulikkuse üle lapsele.	67	30	3

Lisa 6. Lasteaiaõpetajate hinnangud enda oskustele, osakaalud väidete kaupa

	Positiivne %	Neutraalne %	Negatiivne %
1. Ma mõtlen välja erinevaid koostöövorme vanematega.	63	33	3
2. Ma teavitan regulaarselt (2-3 korda nädalas) vanemaid tema last puudutavast infost.	83	13	3
3. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevustes.	53	37	10
4. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevuste kavandamises.	30	43	27
5. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevuste korraldamises.	33	43	23
6. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia õppetegevuste hindamises.	33	33	33
7. Ma loon vanematega kvaliteetse suhte, mis põhineb vastastikusel usaldusel.	83	17	0
8. Ma loon vanematega kvaliteetse suhte, mis põhineb vastastikusel austusel.	90	10	0
9. Ma aitan vanematel edendada nende vanemlikke oskusi.	47	50	3
10. Ma julgustan vanemaid osalema lasteaia juhtimises.	43	27	30
11. Ma dokumenteerin õppeprotsessi, et vanemad saaksid ülevaate minu tööst.	80	17	3
12. Ma lahendan oskuslikult vanematega tekkivad probleemid.	60	33	7
13. Julgustan vanemaid analüüsima igapäevaseid lasteaias tekkivaid probleeme vastavalt lasteaia keskkonnale.	53	37	10
14. Ma julgustan vanemaid analüüsima põhjuste, tegude ja tagajärgede vahelisi seoseid ja neist tulenevaid sündmuste jadasid lasteaia keskkonnas.	53	37	10
15. Ma mõistan peresuhte mõju lapsele.	97	3	0
16. Ma annan vanematega suheldes nõuandeid kuidas parandada oma vanemlikke oskusi.	40	43	17
17. Ma kasutan vanematega avatud suhtlust.	80	20	0
18. Ma julgustan kahepoolset suhtlust õpetaja ja vanema vahel.	87	13	0
19. Ma kasutan erinevaid kommunikatsioonikanaleid (otsene/näost-näkkü vestlus, elektrooniline suhtlus..).	97	3	0
20. Ma mõistan vanemate suhtlusmeetodeid.	67	30	3
21. Ma otsin uusi võimalusi koostööks vanematega.	63	20	17
22. Ma loon uusi sotsiaalseid stiimuleid (nt heakskiit, kaasamine, aktsepteerimine), mis aitavad edendada koostööd, sest vanemad tahavad tunda heakskiitu, kaasamist ja aktsepteerimist.	77	20	3
23. Ma hindan konstruktiivselt olevas olevat koostööd vanematega.	67	33	0
24. Ma hindan regulaarselt oma isiklikku tegevust vanematega koostöö tegemisel (eneserefleksioon).	57	37	7

Lisa 7. Lasteaiaõpetajate hinnangud enda hoiakutele, osakaalud väidete kaupa

	Positiivne %	Neutraalne %	Negatiivne %
1. Vanematel on tähtis roll laste kasvatamisel.	97	3	0
2. Vanematel on tähtis roll oma laste hariduses.	97	3	0
3. Vanemad ja õpetajad on võrdsed partnerid.	80	20	0
4. Koostöö õpetajate ja vanemate vahel on laste huvides.	97	3	0
5. Vanemate kaasatus lasteaia tegevustesse aitab tõsta hariduse kvaliteeti.	87	10	3
6. Õpetaja peab aktsepteerima perede kultuurilisi erinevusi.	93	7	0
7. Vanemaid peab kohtlema viisil, mis selgelt näitab, et õpetaja austab nende kultuuri, uskumusi ja elustiili.	97	3	0
8. Vanemad peaksid saama osaleda kõikides lasteaia tegevustes.	50	37	13
9. Vanemad on väärtuslikud infoallikad oma laste kohta.	90	10	0
10. Vanemad on need, kes eelkõige otsustavad laste heaolu üle.	80	20	0
11. Kõik vanemad tahavad olla head vanemad.	73	27	0
12. Vanemad on laste esmased õpetajad.	97	3	0
13. Kõik vanemad soovivad ainult parimat oma lastele.	73	27	0
14. Vanemate toetamine tähendab keskendumist nende tugevustele, mitte nõrkustele.	83	13	3
15. Vanemad on õpetajale võrdsed partnerid.	70	27	3
16. Ma säilitan positiivse suhtumise vanematesse isegi siis, kui nende hoiak minusse on negatiivne.	73	23	3
17. Vanematel on tähtis roll oma laste kasvatamisel.	97	3	0

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kai Välimäe,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Algajate lasteaiaõpetajate hinnangud oma teadmiste, oskuste ja hoiakutele ning õpetajakoolituses saadud ettevalmistusele koostööks lapsevanematega“, mille juhendaja on Merle Taimalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kai Välimäe

09.05.2022